

Дело T-299/08

Elf Aquitaine SA срещу Европейска комисия

„Конкуренция — Картели — Пазар на натриев хлорат — Решение, с което се установява нарушение на член 81 ЕО и на член 53 от Споразумението за ЕИП — Отговорност за неправомерното поведение — Право на защита — Задължение за мотивиране — Принцип за личната отговорност — Принцип на законоустановеност на наказанието — Презумпция за невинност — Принцип на добра администрация — Принцип на правната сигурност — Злоупотреба с власт — Глоби — Отегчаващо обстоятелство — Възпиращо действие — Смекчаващо обстоятелство — Сътрудничество по време на административното производство — Съществен доказателствен принос“

Решение на Общия съд (втори състав) от 17 май 2011 г. . . . . II - 2159

Резюме на решението

1. *Конкуренция — Общностни правила — Нарушения — Възлагане на отговорност — Дружество майка и дъщерни дружества — Стопанска единица — Критерии за преценка*
(членове 81 ЕО и 82 ЕО; член 23, параграф 2 от Регламент № 1/2003 на Съвета)
2. *Конкуренция — Административно производство — Изложение на възраженията — Необходимо съдържание — Зачитане на правото на защита — Обхват*
(член 23 и член 27, параграф 1 от Регламент № 1/2003 на Съвета)

3. *Конкуренция — Общностни правила — Нарушения — Възлагане на отговорност — Дружество майка и дъщерни дружества — Стопанска единица — Критерии за преценка*
(член 81, параграф 1 ЕО)
4. *Конкуренция — Общностни правила — Нарушения — Възлагане на отговорност — Дружество майка и дъщерни дружества — Стопанска единица*
(членове 81 ЕО и 82 ЕО; член 15, параграф 2 от Регламент № 17 на Съвета; член 23, параграф 2 от Регламент № 1/2003 на Съвета)
5. *Конкуренция — Общностни правила — Нарушения — Възлагане на отговорност — Дружество майка и дъщерни дружества — Стопанска единица — Критерии за преценка*
(член 81, параграф 1 ЕО)
6. *Актове на институциите — Мотивиране — Задължение — Обхват — Решение за прилагане на правилата на конкуренция — Решение с множество адресати — Необходимост да се изложат достатъчно мотиви по-специално за субекта, който трябва да понесе тежестта на нарушението*
(член 81, параграф 1 ЕО и член 253 ЕО)
7. *Актове на институциите — Презумпция за действителност — Решение на Комисията, с което на дружеството майка се възлага отговорността за извършеното от дъщерното му дружество нарушение на правото на конкуренцията*
(член 249 ЕО)
8. *Конкуренция — Глоби — Размер — Определяне — Възпиращ характер*
(член 81 ЕО; член 23, параграф 2 от Регламент № 1/2003 на Съвета; точки 25 и 30 от Съобщение 2006/С 210/02 на Комисията)
9. *Конкуренция — Глоби — Размер — Определяне — Неналагане или намаляване на глобата поради съдействие на обвиненото предприятие — Необходимост от поведение, улеснило установяването на нарушението от Комисията*
(член 18 и член 23, параграф 2 от Регламент № 1/2003 на Съвета; точки 20, 21 и точка 23, буква б) от Съобщение 2002/С 45/03 на Комисията)
10. *Конкуренция — Глоби — Размер — Определяне — Право на преценка на Комисията — Съдебен контрол — Неограничена компетентност на съда на Съюза*
(член 229 ЕО; член 31 от Регламент № 1/2003 на Съвета)

1. Поведението на дадено дъщерно дружество може да бъде вменено на дружеството майка, по-конкретно когато, макар и да има отделна правосубектност, това дъщерно дружество не определя по самостоятелен начин своето поведение на пазара, а прилага главно указанията, които са му дадени от дружеството майка, с оглед в частност на икономическите, организационните и юридическите връзки между тези два правни субекта. Всъщност това е така, защото в подобна ситуация дружеството майка и неговото дъщерно дружество са част от една и съща стопанска единица и следователно формират едно-единствено предприятие, което позволява на Комисията да адресира до дружеството майка решение за налагане на глоби, без да се изисква да е доказано личното участие на последното в нарушението.

В особения случай, когато дружество майка притежава 100% от дружественния капитал на своето дъщерно дружество, извършило нарушение на правото на конкуренцията, от една страна, това дружество майка може да упражнява решаващо влияние върху поведението на това дъщерно дружество и от друга страна, съществува оборима презумпция, според която посоченото дружество майка действително упражнява решаващо влияние върху поведението на своето дъщерно дружество.

При тези обстоятелства е достатъчно Комисията да докаже, че целият дружествен капитал на дадено дъщерно дружество е собственост на неговото дружество майка, за да се презумира, че последното оказва решаващо

влияние върху търговската политика на това дъщерно дружество. Впоследствие Комисията ще бъде в състояние да счита дружеството майка за солидарно отговорно за плащането на наложената на дъщерното му дружество глоба, освен ако това дружество майка, което трябва да обори тази презумпция, не представи достатъчно доказателства, които да могат да установят, че неговото дъщерно дружество има самостоятелно поведение на пазара.

Всъщност Комисията не е длъжна да подкрепи презумпцията за упражняване на решаващо влияние с допълнителни улики. Макар по-ранната ѝ практика при вземане на решения да е била да подкрепя тази презумпция с допълнителни улики, подобна констатация не се отразява на заключението, че Комисията има право да се основа само на констатацията, че дружеството майка притежава почти целия дружествен капитал на дъщерното си дружество, за да се презумира, че дружеството майка упражнява решаващо влияние върху последното.

(вж. точки 49—52 и 59)

2. Зачитането на правото на защита изисква по време на административно производство пред Комисията на предприятието, за което се твърди, че е

нарушило правилата на конкуренцията, да е била предоставена възможност да изложи надлежно своето становище относно действителното съществуване и релевантността на твърдените факти и обстоятелства, както и относно документите, на които Комисията основава твърдението си за наличие на нарушение на Договора.

Регламент № 1/2003 предвижда в член 27, параграф 1, че на страните се изпраща изложение на възраженията, в което трябва ясно да са посочени всички съществени данни, на които Комисията се основава в този етап на производството, за да се даде възможност на заинтересованите лица действително да се запознаят с поведението, в което са упреквани и да изложат надлежно своята защита, преди Комисията да приеме окончателно решение.

Подобно изложение на възраженията съставлява процесуална гаранция, с която се прилага основополагащ принцип на общностното право, който изисква зачитане на правото на защита във всяко производство. Този принцип изисква по-конкретно изложението на възраженията, отправено от Комисията до предприятие, на което тя възнамерява да наложи санкция за нарушение на правилата на конкуренция, да съдържа съществените обстоятелства, установени срещу него, като фактите, в които то се упреква, дадената им правна квалификация и доказателствата, на които се основава

Комисията, за да има предприятието възможност да изложи надлежно доводите си в рамките на воденото срещу него административно производство.

Всъщност изложението на възраженията трябва да уточнява по недвусмислен начин правния субект, на който може да бъде наложена глоба, и да бъде изпратено на последния, както и да посочва в какво качество той е упрекван за твърдяното нарушение. Наистина именно чрез изложението на възраженията заинтересованото предприятие се уведомява за всички основни обстоятелства, на които Комисията се основава на този етап от производството. Ето защо заинтересованото предприятие може да се позовава на правото си на защита в пълен обем едва след изпращане на това изложение.

Така, когато в изложението на възраженията Комисията уведоми дружеството майка, че въз основа на презумпцията за упражняване на решаващо влияние възнамерява да му възложи отговорността за неправомерното поведение на дъщерното му дружество, фактът, че Комисията не е предприела действия по разследване по отношение на това дружество майка, преди да му връчи изложението на възраженията, не представлява нарушение на правото му на защита. В това отношение в хода на административното производство на това дружество е била предоставена възможност да представи надлежно гледната си точка — както в отговора

си на изложението на възраженията, така и пред служителя по изслушването — относно действителността и релевантността на фактите и обстоятелствата, на които се позовава Комисията в изложението на възраженията.

(вж. точки 134—140)

3. По силата на принципа на личната отговорност физическите или юридическите лица трябва да се санкционират само за деяния, които са им вменени индивидуално. Посоченият принцип е приложим за всяко административно производство, което може да доведе до санкции съгласно правилата в областта на конкуренцията.

При все това този принцип трябва да се съгласува с понятието за предприятие по смисъла на член 81 ЕО. Така, когато икономическият субект наруши правилата на конкуренцията, съгласно принципа за лична отговорност той трябва да отговаря за това нарушение.

Всъщност не свързаното с нарушение отношение на побудителство между дружеството майка и неговото дъщерно дружество, нито — на по-силно основание — участието на първото в споменатото нарушение, а фактът, че те представляват едно предприятие по смисъла на член 81 ЕО, позволява

на Комисията да адресира решението за налагане на глоби до дружеството майка в група от дружества.

Следователно Комисията не нарушава принципа на лична отговорност, като налага на дружество майка наказание за нарушение, което се предполага, че самото то е извършило, поради икономическите и правни отношения, които го свързват с дъщерното му дружество и които са му позволявали да контролира поведението на последното дружество на пазара.

(вж. точки 178—181)

4. Принципът на законоустановеност на наказанието изисква законът да определя ясно нарушенията и наказанията, с които те се санкционират. Това условие е изпълнено, когато от текста на приложимата разпоредба, а при нужда и чрез тълкуването ѝ от съдилищата, правният субект може да разбере за кои действия и бездействия се предвижда наказателна отговорност.

По силата на член 15, параграф 2 от Регламент № 17 и член 23, параграф 2 от Регламент № 1/2003 с решение Комисията може да налага глоби на предприятия, които нарушават по-специално разпоредбите на член 81 ЕО. Доколкото е прието, че дружество

майка и дъщерното му дружество образува едно предприятие по смисъла на последния посочен член, Комисията не нарушава принципа на законоустановеност на наказанията, когато налага глоба на юридическите лица, участващи в посоченото предприятие.

(вж. точки 187—189)

условията за такова вменяване са изпълнени, само по себе си обстоятелството, че Комисията не е предприела такова вменяване на отговорност в друг случай, не предполага, че е била длъжна да направи същата преценка в обжалваното решение. Решението за вменяване на отговорност обаче подлежи на контрола на юрисдикциите на Съюза, които трябва да проверят дали са налице условията за такова решение.

(вж. точки 196—198)

5. Принципът за равно третиране изисква да не се третират по различен начин сходни положения и да не се третират еднакво различни положения, освен ако такова третиране не е обективно обосновано.

В контекста на решение на Комисията, с което за извършено от дъщерното дружество нарушение на правото на конкуренцията се налага глоба на дружество майка в приложение на презумпцията за упражняване на решаващо влияние на дружество майка, което притежава почти целия дружествен капитал на дъщерното си дружество, Комисията има право на преценка, за да реши дали да вмени отговорността за нарушението на дружеството майка.

Следователно, доколкото Комисията има възможност, но не и задължение да вмени отговорността за нарушението на дружеството майка, когато

6. Изискваните от член 253 ЕО мотиви трябва да са съобразени с естеството на съответния акт и по ясен и недвусмислен начин да излагат съображенията на институцията, която го издава, така че да дадат възможност на заинтересованите лица да се запознаят с основанията за взетата мярка, а на компетентната юрисдикция — да упражни своя контрол. Не се изисква мотивите да уточняват всички относими фактически и правни обстоятелства, доколкото въпросът дали мотивите на определен акт отговарят на изискванията на посочения член 253 ЕО, следва да се преценява с оглед не само на текста, но и на контекста, както и на съвкупността от правни норми, уреждащи съответната материя.

Когато решение по член 81 ЕО се отнася до множество адресати и се поставя въпросът кой носи отговорност за нарушението, това решение трябва да е надлежно мотивирано по отношение на всеки един от адресатите и най-вече

по отношение на тези от тях, които по смисъла на това решение трябва да понесат отговорността за нарушението. Следователно, за да бъде надлежно мотивирано по отношение на дружествата майки на дъщерните дружества, извършили нарушението, решението на Комисията трябва да съдържа обстоятелствено изложение на мотивите, което да може да обоснове вменяването на отговорността за това нарушение на тези дружества майки.

(вж. точки 216 и 217)

7. Решенията на Комисията се ползват от презумпция за валидност и произвеждат правни последици, докато не бъдат отменени или оттеглени. Освен това Комисията не е длъжна да спре производството за нарушения на правилата на конкуренцията, насочено срещу определено дружество, до произнасянето на решението на съда на Съюза по подадена от същото дружество жалба срещу друго решение, с което то е санкционирано за други нарушения на правилата на конкуренцията. Всъщност нито една законова разпоредба не задължава Комисията да отложи приемането на решения по дела, отнасящи се до различни нарушения.

(вж. точка 241)

8. В рамките на правомощието на Комисията да налага глоби на

предприятията за нарушение на член 81 ЕО, по принцип физическото или юридическото лице, което упражнява съответното предприятие към момента на извършване на нарушението, носи отговорност за него дори ако към датата на приемане на решението, с което се установява нарушението, стопанисването на предприятието е поставено под отговорността на друго лице. За целите на тяхното прилагане и изпълнение приетите на основание член 81 ЕО решения на Комисията все пак трябва да бъдат адресирани до правни субекти. Поради това, когато приема решение на основание член 81, параграф 1 ЕО, Комисията трябва да идентифицира лицето или лицата, физически или юридически, които могат да носят отговорност за поведението на съответното предприятие и да бъдат санкционирани на това основание и които ще бъдат адресати на решението.

Насоките, приети от Комисията за изчисляване на размера на глобите, гарантират правната сигурност на предприятията, тъй като определят методиката, която Комисията сама си е наложила при определяне на размера на глобите. Администрацията не може да се отклони от тях в конкретен случай, без да изложи съответстващи на принципа за равно третиране съображения.

Що се отнася до две предприятия, а именно дружество майка и дъщерно дружество, които са образували едно предприятие по смисъла на член 81 ЕО към момента на извършване на нарушението, но които вече не съществуват под тази форма към момента на приемане на решението, с което им се налага глоба, Комисията има право, от една страна, да наложи глоба в съответствие с член 23, параграф 2 от Регламент № 1/2003 солидарно на тези две дружества, които носят отговорност за разглежданото нарушение, и от друга страна, да наложи увеличение на основния размер на глобата на основание точка 30 от Насоките относно метода за определяне на глобите, налагани по силата на член 23, параграф 2, буква а) от Регламент № 1/2003, само на дружеството майка, тъй като значително по-големият оборот на последното към момента на приемане на решението спрямо този на другите санкционирани правни субекти му е позволявал да събере по-лесно нужните средства за плащане на глоба.

В това отношение фактът, че наложената за постигане на възпиращо действие глоба само на дружеството майка е изчислена по отношение на основния размер на глобата, която е наложена солидарно на двете дружества и която вече включва специално увеличение за осигуряване на възпиращо действие, не може да представлява несправедливост.

Всъщност глобата, наложена солидарно на двете дружества, съответства на основния размер, включващ допълнителен размер, изчислен въз основа на

определен процент от стойността на продажбите на дъщерното дружество, в съответствие с точка 25 от посочените Насоки, „с цел да възпира предприятията дори да встъпват в хоризонтални споразумения за фиксиране на цените, подялба на пазара и ограничаване на продукцията“.

За сметка на това наложената само на дружеството майка глоба, която включва значително увеличение на основния размер на глобата, има за цел — съгласно точка 30 от Насоките — да „осигури достатъчния възпиращ ефект на глобите“ за предприятията, които имат изключително голям оборот извън продажбите на стоките и услугите, с които е свързано нарушението.

Следователно допълнителният размер, който е приложен в съответствие с точка 25 от посочените насоки, от една страна, и специалното увеличение, наложено на дружеството майка на основание точка 30 от същите насоки, от друга страна, съответстват на две отделни цели за възпиращо действие, които Комисията основателно може да вземе предвид при определянето на размера на глобата.

(вж. точки 250—253, 255, 256, 288 и 289)

9. Комисията разполага с широко право на преценка по отношение на методиката за изчисляване на глобите и в това отношение може да вземе предвид много фактори, сред които е и оказаното от съответните предприятия сътрудничество по време на осъществяването на разследването от службите ѝ. В този контекст се изисква Комисията да осъществи комплексна фактическа преценка, каквато е преценката относно сътрудничеството на съответните предприятия. В рамките на преценката на оказаното от членовете на даден картел сътрудничество може да се претендира единствено явна грешка в преценката от страна на Комисията, тъй като същата има широка свобода при преценката на качеството и полезността на сътрудничеството на дадено предприятие, и по-конкретно в сравнение с приноса на другите предприятия.

Макар Комисията да е длъжна да мотивира причините, поради които счита, че доказателствата, представени от предприятията в рамките на Известието относно освобождаване от глоби и намаляване на техния размер по делата за картели, представляват принос, обосноваващ или не намаляване на наложената глоба, предприятията, желаещи да оспорят решението на Комисията, са длъжни в това отношение да докажат, че при липса на такава информация, представена доброволно от тези предприятия, тя нямаше да бъде в състояние да докаже съществени елементи на нарушението и

следователно да приеме решение, налагащо глоби.

В основата на намаляването на глобите при сътрудничество на предприятията, участващи в нарушенията на правото в областта на конкуренцията, е съображението, че такова сътрудничество улеснява задачата на Комисията, чиято цел е установяване на съществуването на дадено нарушение и евентуално неговото преустановяване. С оглед на основанието за съществуване на намалението Комисията не може да пренебрегне полезността на предоставената информация, която по необходимост е функция на доказателствата, с които тя вече разполага.

Когато сътрудничеството на дадено предприятие се изразява само в това да потвърди, и то по по-малко точен и ясен начин, някои от сведенията, вече предоставени от друго предприятие на основание на сътрудничеството, степента на оказаното от това предприятие сътрудничество, макар да не е лишена от известна полезност за Комисията, не може да се счита за сравнима със сътрудничеството, оказано от първото предприятие, предоставило посочената информация. Изявление, което се ограничава до това да потвърди в известна степен изявление, с което Комисията вече разполага, всъщност не улеснява съществено нейната задача. Поради това то не е достатъчно, за да обоснове намаление на размера на глобата на основание на оказаното сътрудничество. Освен това сътрудничеството на дадено предприятие в хода на разследването

не дава право на намаляване на глобата, когато това сътрудничество не е надвишило онова, което се дължи от предприятието по силата на член 18 от Регламент № 1/2003.

(вж. точки 340—344)

на Комисията в областта на конкуренцията, извън обикновения контрол за законосъобразност, който позволява само да се отхвърли жалбата за отмяна или да се отмени обжалваният акт, пълната юрисдикция, предоставена съгласно член 229 ЕО на Общия съд от член 31 от Регламент № 1/2003, дава възможност на тази юрисдикция да измени обжалвания акт дори при липсата на отмяна, като вземе предвид всички фактически обстоятелства, за да промени например размера на глобата.

10. По отношение на контрола, упражняван от съда на Съюза върху решенията

(вж. точка 379)